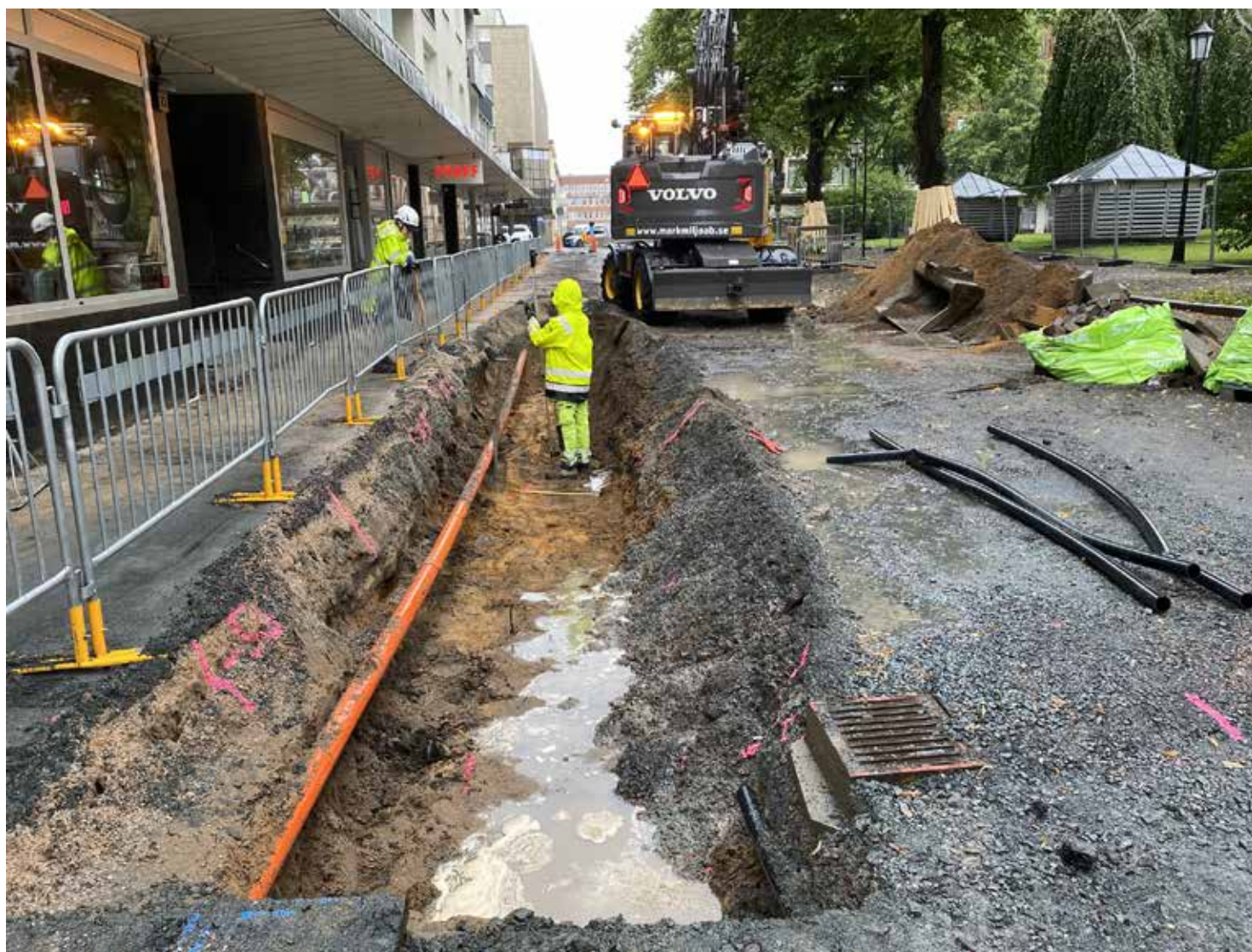

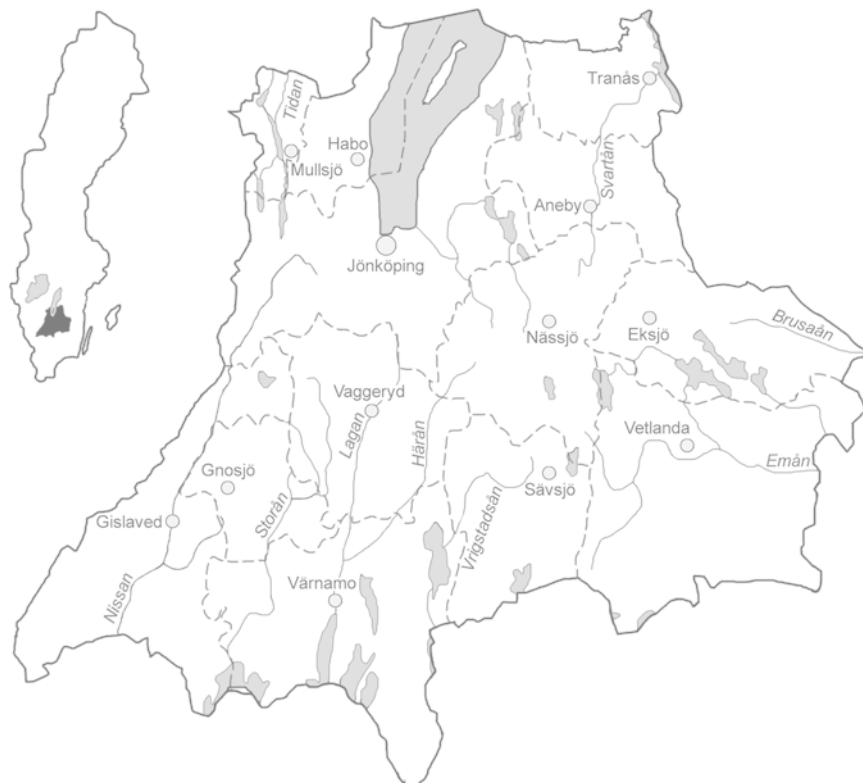
Trädplantering i Trädgårdsgatan

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L1973:2508 i samband med trädplantering i Trädgårdsgatan, fastigheten Väster 1:1, Jönköpings stad, Jönköpings kommun

Trädplantering i Trädgårdsgatan

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L1973:2508 i samband med trädplantering i Trädgårdsgatan, fastigheten Väster 1:1, Jönköpings stad, Jönköpings kommun

Jönköpings läns museums dnr: 2023-175
Länsstyrelsens dnr: 431-4694-2023

Rapport, foto och ritningar: Kristina Jansson
Rapportgranskning: Mikael Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jonkopingslansmuseum.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr I2018/00079. (CC0) .

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2023

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Omfattning	8
Målsättning och metod	8
Topografi	9
Fornlämnings- och kulturmiljö	9
Tidigare undersökningar	13
Trädgårdsgatan	13
VA-schakt 2023	15
Resultat	16
Undersökningsresultat	16
Södra schaktet mellan Nygatan och Brunnsgatan	16
Norra schaktet mellan Skolgatan och Nygatan	16
Administrativa uppgifter	17
Referenser	18
Arkiv	18
Tryckta källor och litteratur	18

DEN UPPDRAGSARKEOLOGISKA PROCESSEN

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14 §§ i Kulturmiljölagen samt genom allmänna råd och föreskrifter. Arkeologiska uppdrag indelas i flera etapper: arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen.

Arkeologisk utredning

Arkeologisk utredning brukar göras i två steg. Den första etappen, steg 1 (AU1), innebär att befintlig kunskap i form av arkivmaterial, äldre handlingar och historiska kartor samt litteratur och uppgifter om tidigare undersökningar sammanställs med syfte att se om fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Därtill görs en fältinventering i syfte att lokalisera tidigare okända fornlämningar. Steg 2 (AU2) utgör den del som innebär markingrepp i form av sökschakt med grävmaskin och provrutsgrävning. Om det konstateras förekomst av fornlämningar så kan dessa, om de inte kan bevaras, gå vidare till en arkeologisk förundersökning.

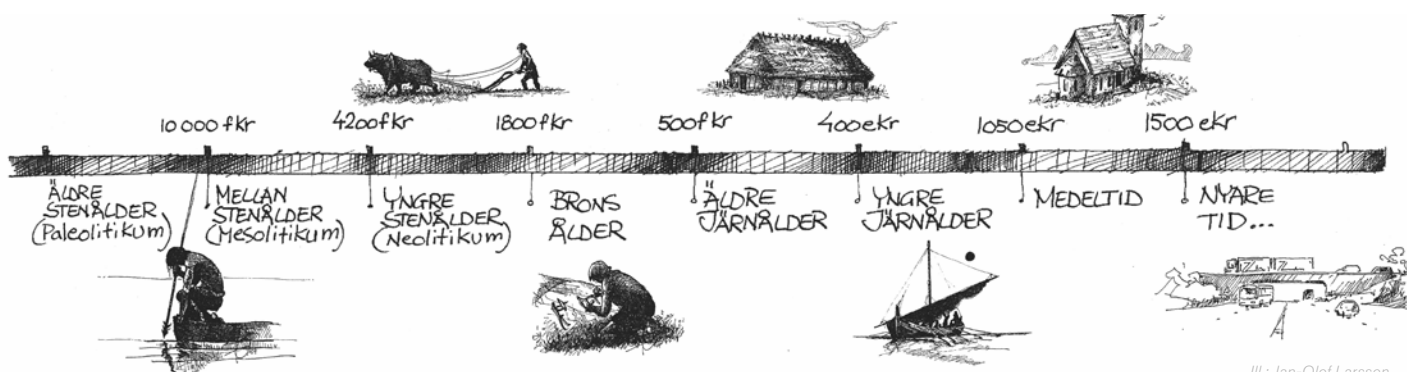
Arkeologisk förundersökning

En arkeologisk förundersökning (FU) syftar till att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fynd. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför kommande beslut om tillstånd till ingrepp i en fornlämning. Förundersökningen ska också ge underlag för företagarens (exploatörens) vidare planering. Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential går det vidare till nästa steg i processen - en arkeologisk undersökning.

Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning (UN) utförs med anledning av att en fornlämning behöver tas bort. Syftet med en arkeologisk undersökning är att dokumentera en fornlämning, ta till vara fornfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap av relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang. Undersökningen innebär att hela eller delar av fornlämningen slutgiltigt tas bort. Efter att fornlämningen tagits bort är marken fri att exploatera ur fornlämningssynpunkt.

Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida.

Sammanfattning

I samband med att ett par schakt skulle grävas för trädplantering vid Trädgårdsgatan har Jönköpings läns museum utfört en arkeologisk schaktningsövervakning. Schakten grävdes i trottoaren, parallellt med gatan, där tidigare schaktningsövervakningar utförts i samband med byte av VA-ledningar under våren 2023. I samband med dessa påträffades avsatta kulturlager och anläggningar i Trädgårdsgatan mellan Nygatan och Brunnsgatan; därav beslutet att arkeologer skulle medverka i samband med de nya schaktningarna.

I det södra planteringsschaktet mellan Nygatan och Brunnsgatan påträffades inga avsatta kulturlager beroende på tidigare ledningsgrävningar, bland annat en teleledning i östra schaktväggen. Att kulturlager tidigare funnits var tydligt eftersom de fanns inblandade i fyllnadsmassorna. Arbetet utfördes i augusti.

Det norra planteringsschaktet mellan Skolgatan och Nygatan grävdes i oktober utan att läns museet informerades. Följaktligen gjordes inte någon arkeologisk kontroll i samband med det arbetet. Enligt muntlig uppgift från ansvarig arbetsledare på platsen var också det norra schaktet stört på grund av tidigare ledningsdragningar, och fyllt med grus.

Figur 1. Utdrag ur ekonomiska kartans blad 64E0eS. Den röda cirkeln visar schaktens läge. Skala 1:10 000.

Inledning

I samband med Jönköpings läns kommuns planer på att inom fornlämning L1973:2508 plantera träd vid Trädgårdsgatan mellan Skolgatan och Brunnsgatan, utförde Jönköpings läns museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning av det södra planteringsschaktet mellan Nygatan och Brunnsgatan under en dag i augusti. Schaktningsövervakning skulle också ha skett i samband med grävning av det norra schaktet mellan Skolgatan och Nygatan. Detta skedde i oktober utan att läns museet först informerades. Totalt omfattade de båda schakten cirka 260 m² varav cirka 130 m² schaktningsövervakades.

Anledningen till schaktövervakningen var resultaten av tidigare schaktningsövervakningar i Trädgårdsgatan i samband med byte av VA-ledningar våren 2023, vilka påvisat kvarliggande avsatta medeltida kulturlager och anläggningar i Trädgårdsgatan, särskilt i gatusträckningen mellan Nygatan och Brunnsgatan.

Ansvarig för undersökningarna och rapportskrivningen var antikvarie Kristina Jansson, Jönköpings läns museum.

Figur 2. Översiktsbild som visar läget för det södra planteringsschaktet vid Trädgårdsgatan mellan Nygatan och Brunnsgatan. Det orangefärgade snöret i bildens nedre högre del visar schaktets östra begränsning.

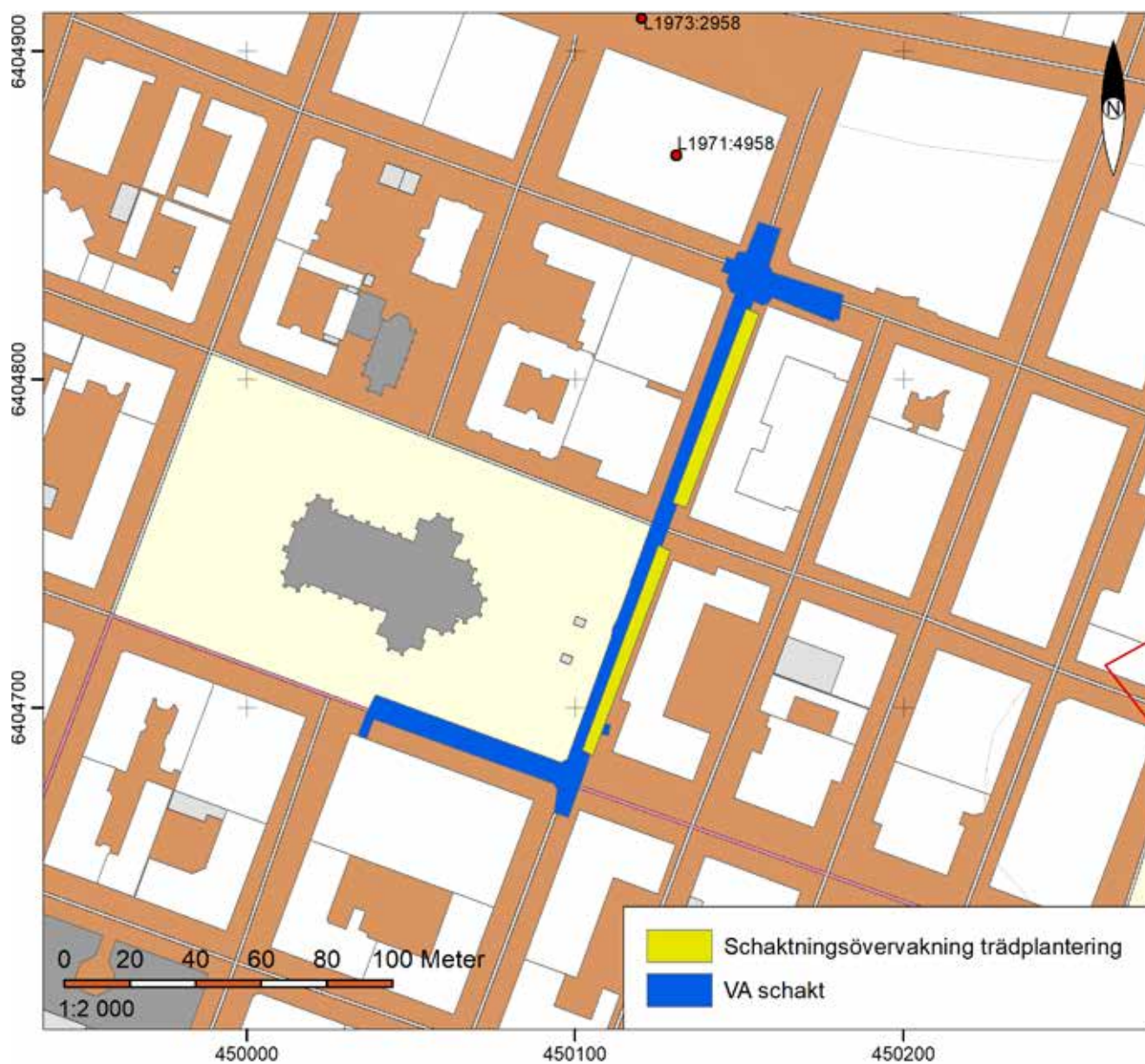
Omfattning

De båda schakten var tillsammans cirka 130 meter långa, två meter breda och en meter djupa. Totalt omfattade den undersökta ytan cirka 260 m² (Figur 2).

Målsättning och metod

Som nämndes ovan hade medeltida kulturlager och anläggningar tidigare påträffats i Trädgårdsgatan mellan Nygatan och Brunnsgatan (Figur 3). Dessutom fanns rester efter kvarliggande kulturlager i trottoaren i korsningen Trädgårdsgatan/Nygatan. Eftersom de planerade planteringsschakten skulle läggas helt intill gatan fanns anledning att misstänka att lager, och kanske även anläggningar, också kunde finnas i planteringsschakten. Målsättningen med undersökningen var således att undersöka detta, och att i så fall gräva och dokumentera dessa.

Figur 3. Översiktsplan som visar läget för planteringsschakten i förhållande till VA schaktet.

Figur 4. Schaktövervakning i samband med schaktning för det södra planteringsschaktet i Trädgårdsgatan.

Metodiskt innebar schaktningsövervakningen att successivt följa schaktningen ner till nivå för avsatta kulturlager, undersöka kulturlagrets karaktär, samla in eventuella fynd samt mäta in och fotografera påträffade anläggningar (Figur 4). Eftersom schakten låg två meter ut från husfasaderna skulle eventuell inmätning inte kunna ske med nätverks-GPS, utan istället för hand med hjälp av måttband och tumstock.

Topografi

Dagens Trädgårdsgatan är belägen inom den omfattande sandplata där medeltidsstaden Jönköping kom att etableras och växa fram. Sandplatan avgränsas naturligt i norr av Vättern, i öster av Munksjön, i söder av Tabergså och i väster av Junebäcken. I Trädgårdsgatans norra del ligger nivån för undergrunden 95.12 meter över havet.

Fornlämnings- och kulturmiljö

(Följande text och figurer har hämtats från rapporten *Medeltid och VA-schakt* som är under utarbetande).

Inom Jönköpings västra stadsdel finns ännu lämningar efter Jönköpings medeltida stadskärna. Jönköping nämns första gången 1278 då kung Magnus Ladulås utfärdar ett brev *in castro Junaköping*, det vill säga på Jönköpings slott (Areslätt 1984). Av brevet framgår att kungen och biskopen i Linköping bytte egendomar så att den förre fått mark invid stadsområdet. Kung Magnus upplät därefter tomtmark till den expanderande staden. Han skänkte också mark till franciskanerorden och bidrog på så vis till grundandet av ett franciskanerkonvent 1283. Året efter utfärdade kungen också privilegier till stadens invånare att vid ett par tillfällen under året få bedriva marknad, men också att alla handelsaktiviteter skulle försiggå i staden (a. a.).

Den stad som huvudsakligen började expandera under loppet av 1200-talets senare del etablerades som tidigare nämnts på en naturlig och väl-dränerad sandplatta, vilket var gynnsamt ur bebyggelsesynpunkt. Inte minst gällde det de många hus med stenkällare som anlades vid stadens huvudgata Stora gatan; ungefär nuvarande Västra Storgatan. Ur arkeologisk synpunkt är detta problematiskt eftersom de dåliga bevaringsförhållandena medfört luckor i källmaterialet. Genom det skriftliga källmaterialet känner vi utövarna av ben-, horn-, läder- och trähantverk, men de materiella kvarlevorna saknas i hög grad. Trots dåliga yttre villkor vad gäller bevaringsförhållanden för organiskt material har stadsarkeologiska undersökningar utförda i centrala Jönköping ändå bidragit med ny kunskap kring stadens första preurbana skede och kring dess etablering, inre dynamik, tillväxt och varierande omlandskontakter. Det har varit möjligt tack vare att andra fynd och materialkategorier bevarats liksom äldre kyrkogårdar, kulturlager, byggnads- och aktivitetslämningar. Här kan nämnas de arkeologiska undersökningar som utförts i centrala Jönköping under framförallt 1970–2020-talen. Av dessa kan bland annat de i kvarteret Gambrinus, Galeasen, Gruvan, Graniten, Hammaren, Harven, Harpan, Hatten, Hemmet, Hinden, Lundströms plats och Kyrkogatan nämnas (Figur 5). Genom de arkeologiska undersökningarna avtecknar sig ett äldsta

Figur 5. Utdrag ur stadsplan som visar var i centrala Jönköping som de omnämnda gatorna och kvarteren ligger. Obs att kvarteren idag har andra namn.

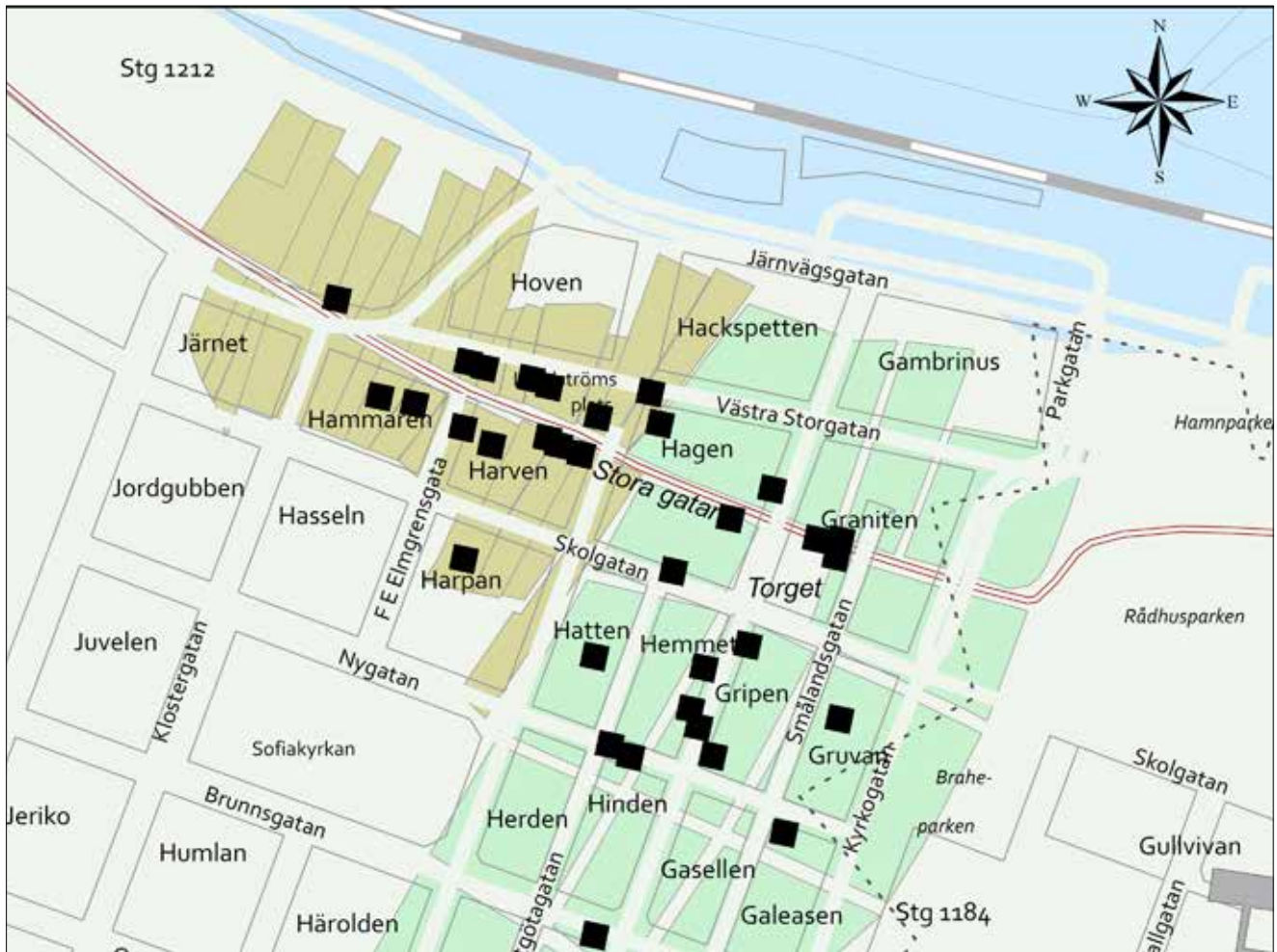

diffust preurbant skede från sen vikingatid–1100-tal, stadens första tomtläggning under 1200-talet, läget för några av stadens begravningsplatser och spår efter dess vägnät. Även stadens centrum avtecknar sig genom bostadsbebyggelse, källare, handelsbodar och ekonomibyggnader liksom dess perifera delar med avfallsgropar och olika anläggningar relaterade till brandfarlig verksamhet. Påtagliga är också de fynd och anläggningar som vittnar om hantverksnäringer som järnsmide och grytgjuteri.

Med början längst i väster var det undersökningarna i kvarteret Hammaren, Harven, Harpan och på Lundströms plats som resulterat i en komplex och intressant bild av stadens äldsta etableringsfas. De äldsta spåren återfanns i kvarteret Hammaren där ett nedgrävt stolphål och en ränna i steril sand utifrån ett C-14 prov i stolphålet daterats till sen vikingatid–tidig medeltid, alltså indikationer på aktiviteter som var äldre än den första kända stadsetableringen på 1200-talet (Jansson 1999b). Enstaka stolphål och gropar har även undersökts inom kvarteret Hymnen där ett av stolphålen C-14 daterats till vikingatid (Lorentzon 1999), i Brunnsgatan där ett stolphål C-14 daterats till 1000–1300-talen (Jansson 1999 c) samt på Lundströms plats där en härd från folkvandringstid–vendeltid, cirka 500–600-talen e.Kr. påträffats liksom stolphål från vikingatiden (Pettersson & Ödeén 2016). Hur dessa sporadiska, preurbana lämningar ska tolkas är svårt att veta. Klart är att människor funnits här innan staden blev stad, något som också påvisats vid undersökningar av Sankt Nicolai kyrkas kyrkogård belägen i nuvarande Kyrkogatan, där de äldsta gravarna daterats till 1000–1200-talen (Kallerskog 2020a).

Efter detta svårfångade skede i stadens historia blir bilden tydligare under 1200-talet, då hantverksskickliga smeder etablerat sig i området. Utförda undersökningar på Lundströms plats har visat hur verkstäder för primärsmide etablerats utmed stadens huvudgata, senare känd som Store gata, vilken passerat genom staden i väst-östlig riktning. Även under 1300–1400-talen utgör smideshantverket ett karakteristiskt inslag i stadsbilden, dock med den skillnaden att det nu organiserats i tydliga verkstadsmiljöer. Smedjorna låg tillsammans med bostadsbebyggelsen utmed den största gatan i staden (på Lundströms plats och i kvarteret Harven), men även i närheten av torget, inom kvarteret Hemmet där klensmide bedrivits (Kallerskog 2023a).

Ser vi till bebyggelsen i området karaktäriserades den av träbebyggelse i form av bostadshus och magasinsbyggnader med stenkällare anlagda på långsmala tomter på vardera sidan om stadens huvudgata. Flertalet stenkällare vid kv Harven och på Lundströms plats har eldhärjats, liksom källare på kv Hammaren och kv Harpan. Många av dem visar också spår efter ombyggnationer. Källarna har ofta ingått i hus belägna intill gatan men fanns också i hus belägna längre in på gården (Figur 6). Många bostadshus saknade

Figur 6. Översiktskarta som visar påträffade medeltida stenkällare på Väster i dagens centrala Jönköping. Källarna har projicerats mot dagens kvarter och gatunät, samt mot äldre kartmaterial från 1674 (brun färg) och 1652 (grön färg). Utdrag ur översiktskarta tidigare publicerad i Jansson 2023a.

dock källare. Husen var uppförda på syllstensrader och uppbyggda i skiftesverksteknik eller knuttimring. Vanligtvis saknade de källare (Claesson 1993).

Efter 1612 års stadsbrand flyttades staden på kunglig order till ett för ändamålet avsatt område öster om kanalen mellan Vättern och Munksjön. Här, på den så kallade Sanden, började den nya staden växa fram. Trots avflyttningen fanns under 1600-talet ännu viss bebyggelse kvar på Väster. Till myndigheternas förtret växte också en kåkstad fram i den forna stadens norra del kallad Brånebacken (Areslätt 1984). Då denna bebyggelse inte var önskvärd och dess innevånare var ovilliga att flytta, beslöt rådsrätten 1627 att skorstenarna i husen skulle rivas om inte folket flyttade till Öster. Uppmaningen fick ringa effekt och ännu trettio år senare bodde folk kvar i de utdömda husen (Ericsson 1991).

Spår efter olika slags hantverksverksamhet och bostadsbebyggelse med stenbyggda källare har också påträffats i kv Gruvan (Jansson 2014), kv Graniten, kv Gripen och kv Hagen (Areslätt 1984), kv Hatten (Löfgren 1987), kv Hemmet (Kallerskog 2023b), kv Hinden (Jansson 2001) och kv Galeasen (Kallerskog 2020b). Totalt har ett trettiotal medeltida stenkällare påträffats på Väster (Jansson 2023a)

Öster om kv Gruvan har ingen medeltida bebyggelse påträffats vilket beror på att slottets yttre försvarssystem i form av vallar och vallgravskonstruktioner förstört alla äldre byggnadslämningar. Detsamma gäller delar av den större kyrkogård som legat nordost om kv Gruvan. Kyrkogården, vilken tillhört den medeltida församlingskyrkan Sankt Nicolai, har påträffats inom kv Gambrinus och kv Graniten samt i korsningen Västra Storgatan/Kyrkogatan och i Kyrkogatans norra del. I dessa områden har över 500 skelett grävts fram under de senaste hundra åren, både under arkeologiskt ordnade former och under anläggningsmässigt inte fullt så ordnade former. (Kallerskog 2018a). Senast en större undersökning berört kyrkogården var 1999 då ett nittiototal skelett grävdes fram. Dessa kunde huvudsakligen dateras till tidsperioden 1200–1600-talen, men några också så tidigt som till 1000–1200-talets senare del (Kallerskog 2023b). Tillsammans med tidigare omnämnda lämningar tyder dessa gravar på en bebyggelseetablering i staden före tolvhundratalets mitt.

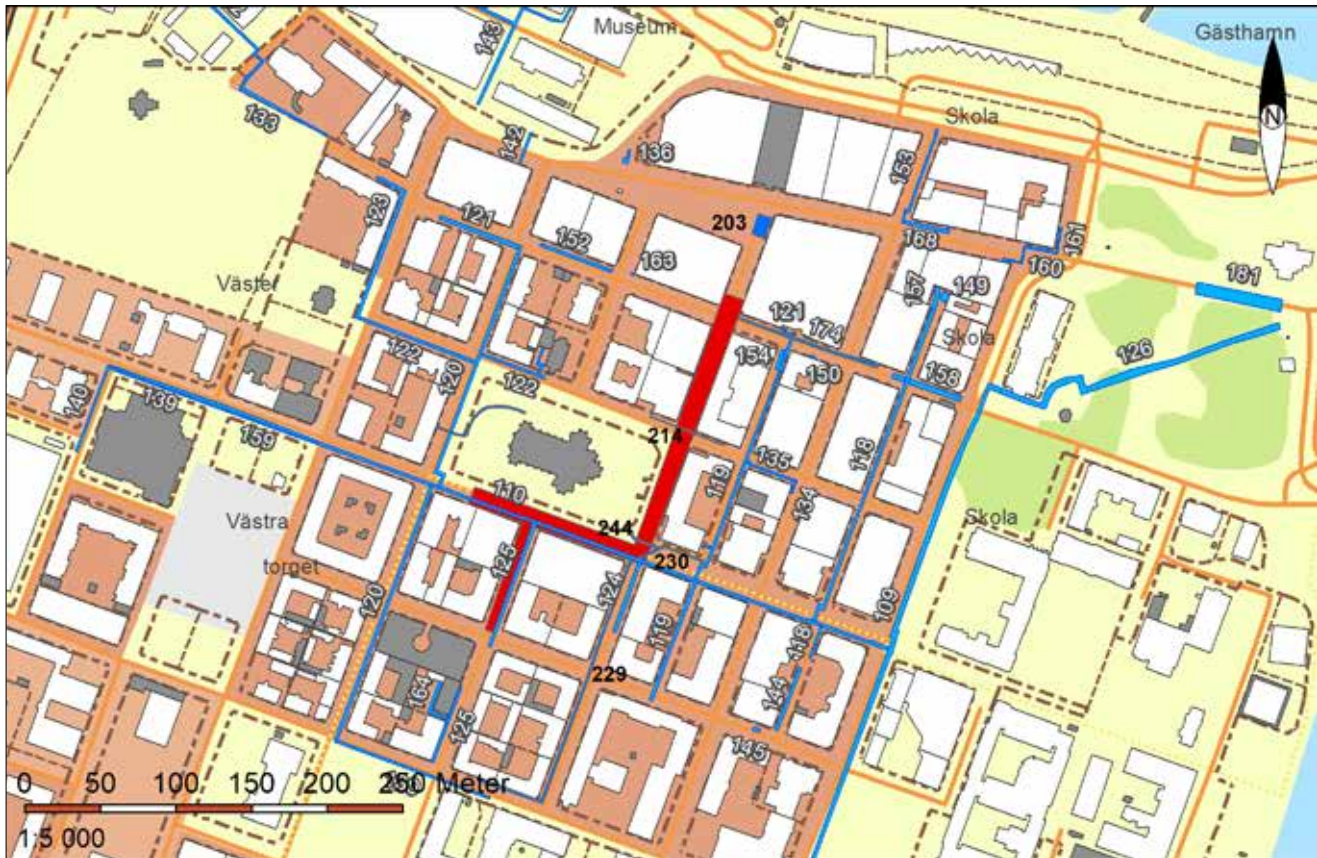
Tidigare undersökningar

I samband med tidigare ledningsdragningar i gatorna närmast Trädgårdsgatan har bland annat kulturlager och olika slags gropar och nedgrävningar påträffats. Resultaten av dessa, liksom de från Trädgårdsgatan i samband med byte av VA-ledningar 2023 (Figur 7–8), redovisas i Jönköpings läns museums rapport *Medeltid och VA-schakt* som är under utarbetande.

Trädgårdsgatan

SR 124: Ett cirka 34 meter långt, 2 meter brett och drygt 1 meter djupt schakt med ungefärlig nord-sydlig riktning där det i norr anslöt till Brunnsgatan. I schaktet påträffades cirka 0,2–0,4 meter tjocka kulturlager. Nivån på undergrunden låg 96,27 meter över havet. Arkeologisk schaktkontroll för fjärrvärme 1982 (Haltiner Nordström & Jansson 2015).

SR 203: I nordligaste delen av Trädgårdsgatan anslutande till Västra Storgatan undersöktes år 1995 en cirka 9×14 meter stor yta i samband med planerade vatten- och avloppsarbeten. Tidigare påförda fyllnadsmassor inom området schaktades bort till en nivå cirka 0,5 meter under asfaltytan där delvis bevarade kulturlager påträffades. Området var stört av tidigare rörledningar, bland annat de som byts ut 2023, varför endast cirka 40 m² av kulturlagret fanns kvar. Detta var 0,1–0,2 meter tjockt. I den norra delen låg kulturlagret på nivå 94,50 meter över havet och i den södra delen på nivå 94,90 meter över havet. Nivån på undergrunden i norr låg 95,40 meter över havet och i söder på 94,80 meter över havet. Förutom kulturlagret påträffades en smideshård och sex nedgrävningar/gropar varav flertalet kan knytas till den medeltida metallhantering som

Figur 7. Översiktsplan som visar tidigare lednings-schakt på Väster i centrala Jönköping (blå sträckning). De markerade siffrorna anger grävningarnas numrering i Stadsarkeologiskt register (SR-nr). Det rödmarkerade området visar gatorna som berördes av VA-schaktningarna 2023, bland annat Trädgårdsgatan. De grävningar som berört Trädgårdsgatan där arkeologer medverkat är SR 203, SR 214, SR 244, SR 124 och SR 229. Planen utgör en reviderad version av originalet i JLM, arkeologisk rapport 2015:46 (Haltiner Nordström & Jansson 2015).

finns belagt från kv Harven och Lundströms plats. Den undersökta ytan låg drygt 40 meter norr om 2023 års schakt i Trädgårdsgatan. Arkeologisk förundersökning i samband med ledningsdragning för VA 1995 (Jansson 1999a).

SR 229: Ett cirka 170 meter långt, 2 meter brett och drygt 1 meter djupt schakt som sträckte sig från Brunnsgatan i norr till Gjuterigatan i söder. Schaktet grävdes i den västligaste delen av Trädgårdsgatan, det vill säga, mitt emot schakt SR 124 i den östra delen av gatan. Förutom i den norra delen närmast Brunnsgatan, parallellt med kv Härölden, var de äldre lagren bortschaktade. Det bevarade, påförda lagret låg under en kullerstensläggning och var 0,2–0,3 meter tjockt. Därunder låg ett 0,1–0,3 meter tjockt avsatt lager över undergrunden tolkat som ett odlingslager. Arkeologisk förundersökning för fjärrkyla 1999 (Jansson 1999c).

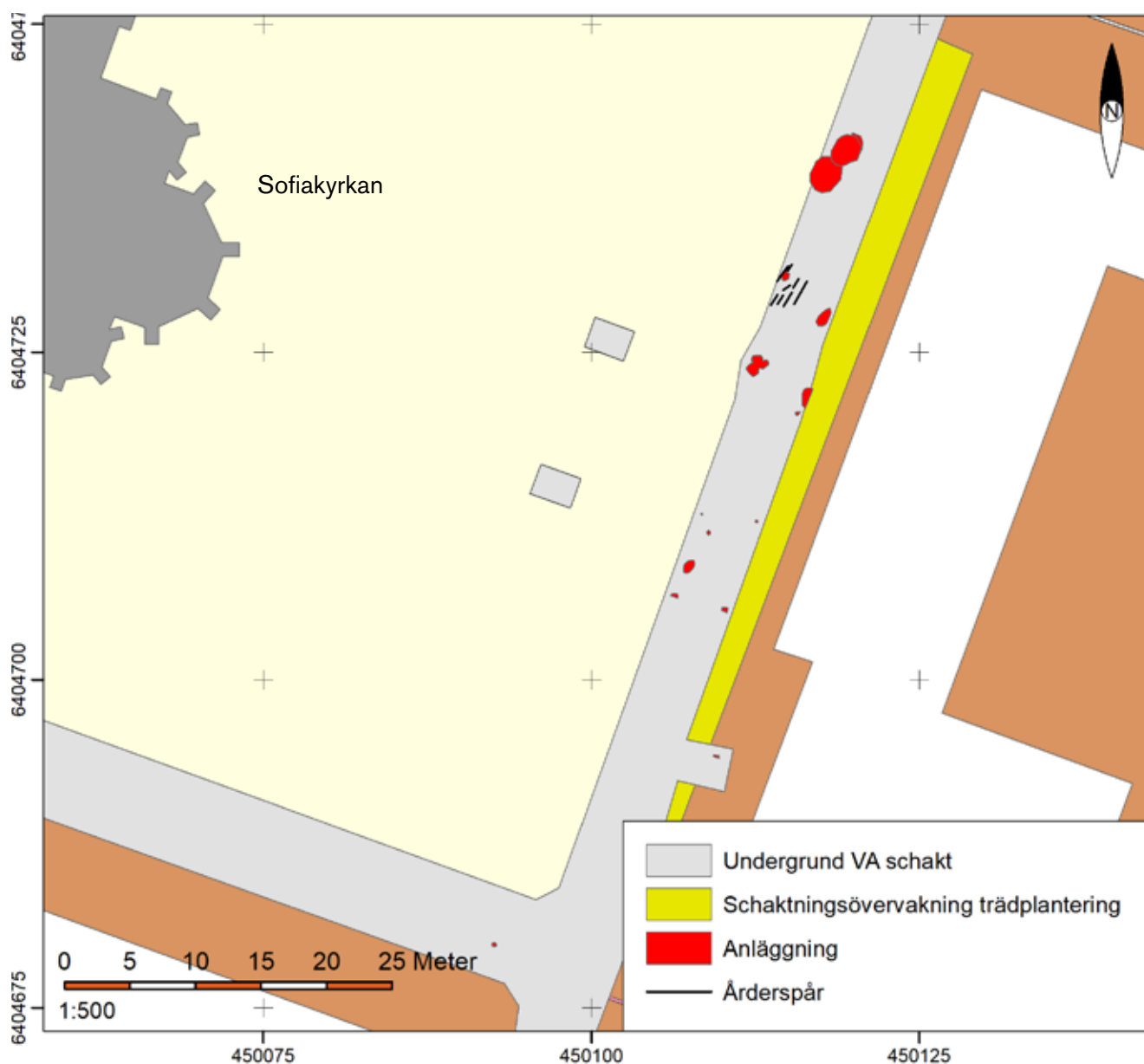
SR 214: Ett 52 meter långt, 1 meter brett och 1 meter djupt schakt med öst–västlig orientering i Nygatan som skurit Trädgårdsgatan. Lagren i schaktet bedömdes vara omrörda med i Trädgårdsgatan fanns ett tunt kollager på 0,85 meters djup under asfalten. Eventuellt kunde det höra samman med äldre kabelgrävningar i området. Arkeologisk schaktkontroll för fjärrvärme 1998 (Nordman 2010).

SR 244: Del av längre schakt som även omfattade en sträckning väster om Sofiakyrkan, och i Brunnsgatan där optokabeln lades i gamla fjärrvärmeschakt. Schaktet genom Trädgårdsgatan var 1,5 meter brett. I den västra delens norra kant berördes ytligt ett område som bedömdes vara orört. Här påträffades ett par möjliga 0,4 meter stora anläggningar cirka 0,15 meter under markytan. Anläggningarna skulle kunna indikera orörda kulturlager i detta område. Arkeologisk schaktkontroll för optokabel 2004 (Lorentzon 2004).

VA-schakt 2023

I VA-schaktet i Trädgårdsgatan mellan Nygatan och Brunnsgatan, påträffades avsatta kulturlager och ett tjugotal anläggningar (se Figur 8). Anläggningarna utgjordes framförallt av ett par härdar,

Figur 8. Översiktsplan som visar det södra trädplanteringsschaktet i förhållande till den del av Trädgårdsgatan som undersöktes i samband med bytet av VA ledningar 2023. Under de framkomna kulturlagren påträffades närmare 20 anläggningar, främst medeltida härdar, nedgrävningar och åderspår.

större och mindre nedgrävningar som antagligen kan tolkas som täktgropar och avfallsgropar samt ett par stora nedgrävningar som skulle kunna förknippas med metallhantering. Dessutom påträffades spår efter markanvändning i form av årderspår.

Från kulturlagren och några av anläggningarna insamlades ett begränsat fyndmaterial bestående av bland annat gjutformar, obrända djurben, oidentifierade järnföremål och yngre rödgodsskärvor med huvudsaklig datering till 1600–1700-talen. En äldre stengodsskärva daterad till 1300–1400-talen påträffades också. De undersökta anläggningarna kan troligtvis dateras till perioden 1200–1400-talen (Jansson 2023b).

Resultat

Undersökningsresultat

Södra schaktet mellan Nygatan och Brunnsgatan

Här fanns förhoppningar om att de kulturlager och kanske även någon av de anläggningar som påträffades i det parallellt liggande VA-schaktet också skulle finnas i planteringsschaktet. Det visade sig dock att detta störts av ledningsgrävningar, bland annat av en teleledning intill östra schaktväggen. Att kulturlager funnits även här visade dock fyllnadsmassorna som innehöll rester efter det tidigare kulturlagret. Inga anläggningar påträffades på grund av störningarna.

Norra schaktet mellan Skolgatan och Nygatan

Schaktet grävdes utan att läns museet kontaktades. Enligt uppgift hade det berörts av ett flertal tidigare ledningsdragningar och var uppfyllt av grus. Sålunda var eventuella kulturlager och anläggningar bortschaktade sedan tidigare.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-4694-2023
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2023-06-21
Jönköpings läns museums dnr:	2023-175
Uppdragsgivare:	Jönköpings kommun
Rapportansvarig:	Kristina Jansson
Rapportgranskning:	Mikael Nordström
Fältansvarig:	Kristina Jansson
Fältpersonal:	Kristina Jansson & Ann-Marie Nordman
Fältarbetstid:	2023-08-03
Län:	Jönköpings län
Kommun:	Jönköping kommun
Socken:	Jönköping socken
Församling	Sofia församling
Fastighetsbeteckning:	Väster 1:1
Belägenhet:	Ekonomiska kartans blad
	Jönköping 64E0eS
Koordinater:	N6404722/E450118
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Undersökningsyta:	130 m ²
Fornlämningsnummer:	L1973:2508
Fornlämningstyp:	Stadslager
Tidsperiod:	Medeltid

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum (JLM)

Tryckta källor och litteratur

- Areslätt, Tomas. 1984. *Jönköping*. Medeltidsstaden 58. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Stockholm.
- Claesson, Eivind. 1993. *Kvarteret Harven. Arkeologisk undersökning med anledning av nybyggnation i kvarteret Harven, Sofia församling, Jönköpings stad, RAÄ 50, Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1993:29. Jönköping.
- Ericsson, Per. 1991. *Stora trädgård. Ett bidrag till Jönköpings bebyggelsehistoria*. Ur Gudmundsgilletts årsbok 1991. Jönköping.
- Haltiner Nordström, Susanne & Jansson, Kristina. 2015. *Fjärrvärme i Jönköpings stad. Arkeologiska undersökningar och antikvariska schaktkontroller 1982–1987 inom RAÄ nr 50:1, Jönköpings stad, inför vatten- och avloppsledningar och fjärrvärmeledningar, Jönköpings stad och kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2015:46. Jönköping.
- Jansson, Kristina 1999a. *Medeltid i gatan. Arkeologisk förundersökning – ombyggnad av gatumiljön i Jönköpings västra centrum. Ljungarums socken i Jönköpings stad, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1999:8. Jönköping.
- 1999b *Hammaren och skäran. Arkeologisk undersökning av medeltida bebyggelse inom Hammaren 2, Jönköpings stad*. Sofia församling i Jönköpings stad, Jönköpings kommun, Jönköpings län. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1999:9. Jönköping.
- 1999c. *Medeltid och fjärrkyla. Arkeologisk förundersökning och slutundersökning av medeltida kulturlager och gjuterverksamhet i Jönköpings stad. Ljungarums socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1999:27. Jönköping.
- 2001. *Från Junaköpungs periferi till Jönköpings centrum. Arkeologisk undersökning av medeltida kulturlager och anläggningar inom Hinden 8, Jönköpings stad*. Sofia församling i Jönköpings kommun. Jönköpings län. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2001:18. Jönköping.
- 2014. *Kvarteret Gruvan – en nyckel till medeltidsstaden. Arkeologisk undersökning av RAÄ Jönköping nr 50:1 inför planerad husbyggnation inom kvarteret Gruvan 1, 3, 4 och 6, Sofia församling i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2014:26. Jönköping.
- 2023a Medeltidsstadens ursprung och framväxt. I: *Junaköpfung. Medeltidsstaden Jönköping och arkeologin*. Jansson, Kristina, Kallerskog, Linnéa & Nordström, Mikael (red.). JASS:7. Jönköpings läns museums arkeologiska skriftserie. Jönköping.
- 2023b. *Medeltid och VA schakt. Arkeologisk schaktningsövervakning i samband med markarbeten för byte av VA ledningar inom stadslager*

- L1973:2508, gatorna Skolgatan, Trädgårdsgatan, Brunnsgatan och Fabriksgatan, Jönköpings stad och socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport under utarbetande.
- Kallerskog, Linnéa. 2020a. *Gravar i Kyrkogatan. Arkeologisk för- och slutundersökning med anledning av planerad ledningsdragnings inom område med stadslager RAÄ-nr Jönköping 50:1 (L1973:2508), i Kyrkogatan, Jönköpings stad, Sofia församling, Jönköpings kommun och län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2018:27. Jönköping.
 - 2020b. *Arkeologi i kvarteret Galeasen. Arkeologisk undersökning av stadslager, RAÄ-nr 50:1 (L1973:2508), inför nybyggnation i kvarteret Galeasen, Jönköpings stad, Sofia församling, Jönköpings län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2018:33. Jönköping.
 - 2023a. Manus. *Arkeologi i kvarteret Hemmet. Arkeologisk undersökning av stadslager L1973:2508 (RAÄ-nr Jönköping 50:1), inför nybyggnation i kvarteret Hemmet, Sofia församling i Jönköpings stad. Jönköpings kommun, Jönköpings län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2023:02. Jönköping.
 - 2023b. Jungfru Maria och Sankt Nicolaus stadskyrka i Jönköping och dess kyrkogård. I: *Junaköpfung. Medeltidsstaden Jönköping och arkeologin.* Jansson, Kristina, Kallerskog, Linnéa & Nordström, Mikael (red.). JASS:7. Jönköpings läns museums arkeologiska skriftserie. Jönköping.
- Lorentzon, Moa. 1999. *Spår av vagnar och vikingar - inför planerad husbyggnation inom kv Hymnen 1 (fd kv Höken).* Ljungarums socken i Jönköpings stad. Jönköpings län. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1999:12. Jönköping
- 2004. *Schaktkontroll vid Sofiakyrkan - i samband med nedgrävning av optokabel. Arkeologisk förundersökning. Fornlämningsområde 50, Ljungarums socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2004:24. Jönköping.
- Löfgren, Anders. 1987. *Kv Hatten. En stadsarkeologisk undersökning i Jönköping.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1987:1. Jönköping.
- Nordman, Ann-Marie. 2010. *Nygatan. Arkeologisk förundersökning inom fornlämning 50, Jönköpings stad, Jönköpings län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2010:70. Jönköping.
- Pettersson, Claes & Ödeén, Anna. 2016. *Gata genom sekler. Förundersökning och arkeologisk undersökning av Eriksgatans/Västra Storgatans sträckning inom del av RAÄ 50 - Jönköpings äldre stadsområde, inför iordningställande av Lundströms plats år 2010, Jönköpings stad och kommun, Jönköpings län.* Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2016:41. Jönköping.

I samband med planerad trädplantering vid Trädgårdsgatan utförde Jönköpings läns museum en schaktningsövervakning av det södra schaktet mellan Nygatan och Brunnsgatan i augusti 2023. Schakten grävdes i trottoaren, parallellt med Trädgårdsgatan där kulturlager och anläggningar tidigare påträffats i samband med grävningar för nya VA-ledningar våren 2023. Inga avsatta kulturlager påträffades dock i planteringsschaktet beroende på tidigare ledningsgrävningar i trottoaren. Att kulturlager tidigare funnits var tydligt eftersom de fanns inblandad i fyllnadsmassorna.

Schaktningsövervakning skulle också ske i samband med grävning av det norra planteringsschaktet mellan Skolgatan och Nygatan. Så blev inte fallet eftersom det grävdes utan att läns museet först informerats. Enligt uppgift var det också stört av tidigare ledningsgrävningar och fyllt med grus.

